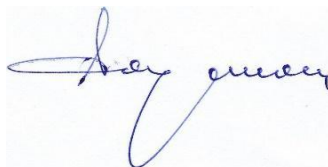

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО
Кафедра «Бізнес-консалтингу та міжнародного туризму»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедрою к.е.н., доцент

Сергій КАРМАН

« 31 » серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Організація екскурсійної діяльності»

для здобувачів ступеня вищої освіти «*Бакалавр*»
зі спеціальності **242 «Туризм»**

Факультет економіки та бізнесу

Робоча програма навчальної дисципліни «Організація екскурсійної діяльності»
для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 242 «Туризм».
– Мелітополь, ТДАТУ, 2020р. - 14 с.

Розробник:

викладач

Валентина Демко

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри «Бізнес-консалтингу та
міжнародного туризму»

Протокол № 1 від «31» серпня 2020 року

Завідувач кафедри «Бізнес-консалтингу та
міжнародного туризму»

к.е.н., доцент

Сергій КАРМАН

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу зі
спеціальності 242 «Туризм» ступеня вищої освіти «Бакалавр»

Протокол №1 від «23» вересня 2020 року

Голова к.е.н., доц.

Анна КОСТЯКОВА

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів 5	Галузь знань: 24 «Сфера обслуговування» <small>(шифр і назва)</small>	Нормативна	
Загальна кількість годин - 150	Спеціальність: 242 «Туризм»	Курс/рік підготовки	Семестр
Змістових модулів - 2		Б-2	4-й
Тижневе навантаження: аудиторних занять - 5 год. самостійна робота студента – 5 год.	Ступінь вищої освіти: «Бакалавр»	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	28
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	52
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	70
		Форма контролю: екзамен	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу: навчальної дисципліни є формування у студентів комплексу теоретичних знань, практичних вмінь і навичок, які дозволять їм самостійно організовувати й планувати екскурсійну діяльність, розробляти та проводити екскурсії, здійснювати екскурсійне обслуговування туристів на високому професійному рівні.

Завдання курсу: теоретична та практична підготовка студентів спеціальності «Туризм» з наступних питань:

- ✓ теорія, методологія та методика екскурсійної справи;
- ✓ психологія екскурсійної діяльності;
- ✓ педагогічна техніка екскурсійної роботи;
- ✓ професійна майстерність екскурсовода та шляхи її вдосконалення.

Предмет: принципи, методи і прийоми наукових досліджень (екскурсології та музеєзнавства) у туризмі.

Вивчивши дисципліну «Організація екскурсійної діяльності» студент **повинен:**

знати:

- ✓ теоретико-методологічні засади організації екскурсійного процесу;
- ✓ психологічні та педагогічні аспекти екскурсійної діяльності;
- ✓ основні вимоги до розробки та реалізації екскурсійного продукту;
- ✓ техніку підготовки і проведення різних видів екскурсій, їх методичне забезпечення;
- ✓ компоненти професійної майстерності екскурсовода.

вміти:

- ✓ організовувати екскурсійний процес;
- ✓ розробляти інноваційний екскурсійний продукт;
- ✓ реалізовувати на практиці різні форми та методи роботи з екскурсантами;
- ✓ удосконалювати екскурсійну майстерність.

У ході вивчення дисципліни студенти мають набути такі **фахові компетентності:**

- ✓ здатність аналізувати та застосовувати на практиці вітчизняний і закордонний досвід екскурсології;
- ✓ спроможність використовувати сучасні теоретичні підходи до організації екскурсійного процесу, розробки та впровадження інноваційного екскурсійного продукту;
- ✓ здатність до практичного застосування методики й техніки підготовки та проведення екскурсій для різних категорій туристів;
- ✓ спроможність забезпечувати й підвищувати свою професійну майстерність як екскурсовода.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. «*Основи екскурсійної діяльності*»

Тема 1. Екскурсіологія як наука. Поняття про екскурсіологію, її об'єкт і предмет дослідження, основні завдання. Взаємозв'язок екскурсіології з іншими науками. Історія розвитку екскурсіології. Генеза екскурсіологічних знань. Сучасні підходи в теорії екскурсіології. Значення екскурсії у туристично-рекреаційній діяльності. Місце та роль екскурсіології в системі підготовки фахівців у сфері туризму. Структура навчальної дисципліни. Основна наукова та навчальна література з екскурсіології [1,4,5,6,13,53 с.10-15, 56 с.7-71, 55 с.6-19].

Тема 2. Теорія і методологія екскурсійної справи. Екскурсія, її сутність, функції та ознаки. Екскурсійні об'єкти, принципи та критерії їх відбору. Характеристика екскурсійних об'єктів. Класифікація екскурсій: за змістом, складом, кількістю учасників, місцем проведення, формою проведення, способом пересування. Тематика та зміст екскурсій. Екскурсійний процес, його основні принципи (науковість, доступність, системність, переконливість). Форми екскурсійної діяльності. Правові засади екскурсійної діяльності. Поняття про екскурсійне обслуговування. Види екскурсійних послуг. Методи пізнання та їх використання в екскурсійному процесі. Екскурсійний метод пізнання, його комплексний характер. Вимоги до екскурсійного методу. Діалектичні, формально-логічні, конкретно-історичні та часткові методи в екскурсіології. Дотримання законів логіки в екскурсійній діяльності. Логічна форма екскурсії. Логічні проблеми в екскурсіях та можливості їх усунення [4,5,6,13,33,31,37,52].

Тема 3. Організація екскурсійної роботи. Державний рівень організації екскурсійної діяльності. Характеристика нормативно-правових і програмних документів загальнодержавного рівня, які регулюють екскурсійну діяльність. Характеристика існуючих систем державного регулювання туристсько-екскурсійної діяльності у різних країнах світу. Сертифікація екскурсійної діяльності у туризмі. Ліцензування й податкове регулювання екскурсійно-туристичної діяльності. Конституція України. Закон України «Про туризм». «Державна програма розвитку туризму в Україні». Всесвітня туристична організація (ЮНВТО). ЮНЕСКО.

Загальна резолюція Конференції ООН щодо міжнародного туризму та подорожей (1963); Манільська декларація зі світового туризму (1980); Хартія туризму (1985); Гаазька декларація з туризму (1989); Глобальний етичний кодекс туризму (1999); Осацька декларація тисячоліття (2001) [4,5,7,15,36,34,37,52].

Тема 4. Психологія в екскурсійній справі. Екскурсія як психологічний процес. Особливості розумової діяльності та їх застосування в екскурсії (сприйняття, відчуття, увага, пам'ять, уява, пізнання, емоції).

Пізнавальна активність під час екскурсії. Дедуктивний та індуктивний методи пізнання в екскурсіях. Механізми сприйняття інформації. Пізнавальні, емоційні та вольові процеси сприйняття екскурсійного матеріалу. Поєднання

чуттєвого та логічного методів пізнання в процесі екскурсії. Уявлення, судження та умовиводи як складові процесу мислення екскурсантів. Асоціації в екскурсіях. Словесні, наочні та практичні методи роботи екскурсовода з екскурсантами. Правила екскурсійного спілкування. Психоемоційний контакт між екскурсоводом і групою, методи його встановлення та підтримки. Активність екскурсантів як показник ефективності екскурсії. Зацікавленість та її прояви.

Робота з пам'яттю екскурсантів. Види пам'яті. Використання основних процесів пам'яті в екскурсійній діяльності. Привертання, концентрація та переведення уваги. Втрата і деконцентрація уваги та способи їх подолання. Методи керування увагою, стимулювання емоцій. Уява екскурсантів, її роль у реалізації завдань екскурсії. Образ території (теми) як головний результат екскурсії [13,16,17,18,19,22,26,28,30, 31,33,52].

Змістовий модуль 2. «Методика екскурсійної діяльності»

Тема 5. Методика та техніка проведення екскурсій. Класифікація методичних прийомів ведення екскурсій. Використання редуційних та індукційних методів в екскурсії. Метод аналізу. Метод синтезу. Метод порівняння.

Показ його сутність, задачі, умови. Послідовність дій екскурсовода при показі об'єкта. Ступені показу. Види показу. Особливості показу. Показ як реалізація принципу наочності. Методичні прийоми показу. Розповідь в екскурсії. Основні вимоги до розповіді на екскурсії. Особливості розповіді на екскурсії. Методичні прийоми розповіді. Сполучення розповіді і показу на екскурсії. Види методичних екскурсійних прийомів. Зустріч з учасникам подій. Прийом дослідження. Прийом демонстрації наочних посібників. Засвоєння екскурсоводом методичних прийомів. Поняття «техніка ведення екскурсій». Методика ведення екскурсії. Техніка проведення екскурсій. Технічне забезпечення екскурсії. Організація роботи групи. Використання вільного часу в екскурсії.

Місце екскурсовода при проведенні екскурсії. Додержання часу екскурсії. Техніка відповіді на запитання екскурсантів. Паузи на екскурсії. Використання «портфелю екскурсовода». Елементи ритуалу на екскурсіях. Володіння екскурсійною технікою [4,13,21,22,30,31,33,52].

Тема 6. Особливості проведення різних видів екскурсій. Оглядові екскурсії. Тематичні екскурсії. Особливості проведення тематичних і оглядових екскурсій. Особливості проведення пізнавальних екскурсій. Особливості проведення тематичних екскурсій. Дитячі екскурсії. Специфіка проведення дорослих екскурсій. Особливості проведення історичних екскурсій. Особливості проведення літературних екскурсій.

Автобусні екскурсії. Вихід екскурсантів з автобусу. Перехід екскурсантів від автобусу до об'єкта. Повернення в автобус. Техніка розповіді під час руху автобусу. Взаємодія екскурсовода та водія під час проведення транспортних екскурсій. Обов'язки екскурсовода на маршруті. Обов'язки водія на маршруті. Організація роботи групи [4,13,21,22,30,31,33,52].

Тема 7. Методика розробки екскурсій. Загальна та часткова екскурсійні методики. Структура методики екскурсійної роботи. Вимоги екскурсійної методики. Особливості екскурсійної методики у різних видах екскурсій. Напрями підвищення якості методичної роботи в екскурсійних установах. Науково-методична література.

Технологія підготовки інноваційного екскурсійного продукту. Організація та зміст процесу розробки нової екскурсії. Творча група, її склад. Основні етапи підготовки екскурсійного продукту. Маркетинговий аналіз середовища екскурсійної діяльності. Формулювання теми, мети і завдань екскурсії, з'ясування інноваційних переваг екскурсійного продукту. Визначення можливостей проведення екскурсії за темою на визначеній території, характеру та форми екскурсії, цільової аудиторії продукту. Відбір літератури та складання бібліографії. Пошуки інших джерел екскурсійного матеріалу (літературних, архівних, статистичних тощо). Аналіз джерел інформації. Відбір та вивчення екскурсійних об'єктів. Класифікація об'єктів, критерії їх оцінки. Підготовка картки (паспорту) об'єкту. Розробка та складання маршруту екскурсії. Об'їзд (обхід) маршруту, складання його картосхеми. Написання контрольного тексту екскурсії. Комплектування «портфелю екскурсовода». Відбір методичних прийомів проведення екскурсії. Визначення техніки проведення екскурсії. Складання методичної розробки. Укладання документації екскурсії (технологічної карти, табелю екскурсії). Індивідуальний текст екскурсії, його особливості. Структура тексту. Затвердження екскурсії і впровадження її у сферу екскурсійного обслуговування [4,13,22,29,30,31,33,52].

Тема 8. Особливості проведення екскурсій в музеях. Типи та профілі музеїв. Становлення та розвиток музейної справи. Екскурсійно-виставкова діяльність музеїв. Категорії музеїв України. Музейна екскурсія як складова частина програми екскурсійного обслуговування. Відвідання музею як складова частина екскурсії.

Особливості проведення екскурсій в музеях. Основні методичні прийоми проведення музейних екскурсій. Методичні підходи до екскурсійного навантаження під час відвідування музеїв. Визначення мети і завдань музейної екскурсії. Екскурсії у краєзнавчих музеях. Екскурсії в історичних музеях. Екскурсії у природничих музеях. Екскурсії у літературних музеях [19,5,12, 27,8,9,10,11,15].

Тема 9. Професійна майстерність екскурсовода. Вимоги до екскурсовода. Складові професійної майстерності екскурсовода. Особистість екскурсовода. Вміння і навички екскурсовода. Ораторське мистецтво екскурсовода. Мова жестів та рухів екскурсовода. Невербальні засоби комунікації, їх роль в спілкуванні екскурсовода з групою

Підготовка екскурсовода до проведення екскурсії. Одяг екскурсовода. Технічні навички екскурсовода. Комунікабельність екскурсовода. Складові культури мовлення екскурсовода. Емоційність екскурсовода при проведенні екскурсії. Спеціалізація екскурсовода.

Сучасна маркетингова модель (профіль) екскурсовода. Шляхи підвищення професійної майстерності екскурсовода [1,27,8,9,10,14,15].

4 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття та завдання на самостійну роботу	Кількість				балів
			годин				
			лк	лаб	пр.	СРС	
Змістовий модуль 1 «Основи екскурсійної діяльності»							
1,2	Лекція 1	Екскурсологія як наука	3				
	Практична робота № 1	Екскурсологія як наука			8		2
	Практична робота № 1	Екскурсологія як наука.					2
	Самостійна робота	Робота на навчально-інформаційному порталі				5	2
3,4	Лекція 2	Теорія і методологія екскурсійної справи.	4				
	Практична робота № 2	Теорія і методологія екскурсійної справи.			8		4
	Самостійна робота	Підготовка до написання КР Робота на навчально-інформаційному порталі				10	2
5	Лекція 3	Організація екскурсійної роботи	3				
	Практична робота № 3	Організація екскурсійної роботи			4		4
	Самостійна робота	Підготовка до написання КР Робота на навчально-інформаційному порталі				5	2
6,7	Лекція 4	Психологія в екскурсійній справі	4				
	Практична робота № 4	Психологія в екскурсійній справі			8		4
	Самостійна робота	Підготовка до написання КР Робота на навчально-інформаційному порталі				10	3
8,9	Самостійна робота	Підготовка до написання КР, ПМК I				5	
	ПМК I	Підсумковий контроль за змістовий модуль I					10
Всього за змістовий модуль 1 – 75 год.			14		26	35	35
Змістовий модуль 2 «Методика екскурсійної діяльності»							
9,10	Лекція 5	Методика та техніка проведення екскурсій	4				
	Практична робота № 5	Методика та техніка проведення екскурсій			7		3
	Самостійна робота	Підготовка до написання КР Робота на навчально-інформаційному порталі				10	2
11,12	Лекція 6	Особливості проведення різних видів екскурсій.	2				
	Практична робота № 6	Особливості проведення різних видів екскурсій.			7		3

	Самостійна робота	Підготовка до написання КР Робота на навчально-інформаційному порталі				10	2
13	Лекція 7	Методика розробки екскурсій.	4				
	Практична робота № 7	Методика розробки екскурсій.			4		3
	Самостійна робота	Підготовка до написання КР Робота на навчально-інформаційному порталі				10	2
14	Лекція 8	Особливості проведення екскурсій в музеях	2				
	Практична робота № 8	Особливості проведення екскурсій в музеях			4		3
	Самостійна робота	Підготовка до написання КР Робота на навчально-інформаційному порталі				5	2
15	Лекція 8	Професійна майстерність екскурсовода	2				
	Практична робота № 8	Професійна майстерність екскурсовода			4		3
	Самостійна робота	Підготовка до написання КР Робота на навчально-інформаційному порталі				5	2
16,17	Самостійна робота	Підготовка до написання КР, ПМК II				5	
	ПМК II	Підсумковий контроль за змістовий модуль II					10
Всього за змістовий модуль 2 – 75 год.			14		26	35	35
Екзамен							30
Всього з навчальної дисципліни – 150 год.							100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

1. Поняття про екскурсологію.
2. Історія розвитку екскурсології.
3. Генеза екскурсологічних знань.
4. Сучасні підходи в теорії екскурсології.
5. Значення екскурсії у туристично-рекреаційній діяльності.
6. Місце та роль екскурсології в системі підготовки фахівців у сфері туризму.
7. Структура навчальної дисципліни.
8. Основна наукова та навчальна література з екскурсології.
9. Класифікація екскурсій.
10. Тематика та зміст екскурсій.
11. Екскурсійний процес, його основні принципи
12. Форми екскурсійної діяльності.
13. Види екскурсійних послуг.
14. Методи пізнання та їх використання в екскурсійному процесі.
15. Екскурсійний метод пізнання, його комплексний характер.
16. Вимоги до екскурсійного методу.
17. Дотримання законів логіки в екскурсійній діяльності.

18. Екскурсія як психологічний процес.
19. Пізнавальна активність під час екскурсії.
20. Дедуктивний та індуктивний методи пізнання в екскурсіях.
21. Робота з пам'яттю екскурсантів.
22. Види пам'яті.
23. Використання основних процесів пам'яті в екскурсійній діяльності.
24. Привертання, концентрація та переведення уваги.
25. Втрата і деконцентрація уваги та способи їх подолання.
26. Методи керування увагою, стимулювання емоцій.
27. Уява екскурсантів, її роль у реалізації завдань екскурсії.
28. Образ території (теми) як головний результат екскурсії.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

1. Екскурсія як педагогічний процес, форма навчання та виховання особистості.
2. Культурно-просвітницькі аспекти екскурсійної роботи.
3. Особливості поєднання в екскурсії завдань навчання та виховання.
4. Дидактичне та виховне завдання екскурсовода.
5. Компоненти педагогічної діяльності екскурсовода.
6. Конструктивний, організаторський, комунікативний і пізнавальний компоненти екскурсійної діяльності.
7. Дидактичні принципи екскурсії (системність, ідейність, наочність, зв'язок із життям, доступність, переконливість).
8. Дидактичні цілі екскурсії.
9. Виховне значення тематичних екскурсій.
10. Виховання у екскурсантів навичок самостійного дослідження об'єктів. Післяекскурсійна робота екскурсовода.
11. Педагогічна техніка екскурсовода та її елементи.
12. Загальна та часткова екскурсійні методики.
13. Структура методики екскурсійної роботи.
14. Вимоги екскурсійної методики.
15. Особливості екскурсійної методики у різних видах екскурсій.
16. Напрями підвищення якості методичної роботи в екскурсійних установах.
17. Науково-методична література.
18. Технологія підготовки інноваційного екскурсійного продукту.
19. Організація та зміст процесу розробки нової екскурсії.
20. Методичні прийоми в екскурсії як засіб дій екскурсовода, їх класифікація.
21. Основні вимоги до показу.
22. Етапи показу, співвідношення показу та розповіді, показ та огляд.
23. Демонстрація наочності.
24. Основні вимоги до розповіді.

25. Прийоми екскурсійної розповіді
26. Техніка проведення розповіді під час руху транспорту.
27. Співвідношення розповіді та показу.
28. Варіанти поєднання показу та розповіді в екскурсії.
29. Використання пауз в екскурсії.
30. Відповіді на питання екскурсантів.
31. Вимоги до техніки ведення екскурсії
32. Оглядові екскурсії. Тематичні екскурсії.
33. Особливості проведення тематичних і оглядових екскурсій.
34. Особливості проведення пізнавальних екскурсій.
35. Особливості проведення тематичних екскурсій.
36. Дитячі екскурсії. Специфіка проведення дорослих екскурсій.
37. Особливості проведення історичних екскурсій.
38. Особливості проведення літературних екскурсій.
39. Автобусні екскурсії.
40. Обов'язки екскурсовода на маршруті. Обов'язки водія на маршруті.

Організація роботи групи

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Бабарицька В.К. Екскурсознавство і музеєзнавство: навч. посібник / В.К. Бабарицька, А.Я. Короткова, О.Ю. Малиновська. – К.: Альтерпрес, 2007. – 462 с.
2. Голубничая С.Н. Основы экскурсионного дела: учеб. пособие / С.Н. Голубничая. – Донецк: ДИТБ, 2003. – 214 с.
3. Добринина Н.А. Экскурсоведение: учеб. пособие / Н.А. Добринина. – М.: НОУ ВПО МПСИ, Флинта, 2012. – 288 с.
4. Долженко Г.П. Экскурсионное дело: учеб. пособие / Г.П. Долженко. – 4-е изд., испр. и доп. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2012. – 308 с.
5. Емельянов Б.В. Экскурсоведение: учебник / Б.В. Емельянов. – М.: Советский спорт, 2007. – 216 с.
6. Матюхина Ю.А. Экскурсионная деятельность: учеб. пособие / Ю.А. Матюхина, Е.Ю. Мигунова. – М.: Альфа-М, 2012. – 224 с.
7. Нездойминов С.Г. Організація екскурсійних послуг: навч.-метод. посібник / С.Г. Нездойминов. – Одеса: Астропринт, 2011. – 216 с.
8. Савина Н.В. Организация экскурсионной деятельности: учеб.-практ. пособие / Н.В. Савина. – М.: МЭСИ, 2000. – 96 с.
9. Савина Н.В. Экскурсоведение: учеб. пособие / Н.В. Савина. – Минск: БГЭУ, 2009. – 256 с.
10. Скобельцына А.С. Технология и организация экскурсионных услуг: учебник / А.С. Скобельцына, А.П. Шарухин. – 2-е изд., перераб. – М.: Академия, 2013. – 176 с.

11. Скобельцына А.С. Экскурсоведение: учеб. пособие / А.С. Скобельцына. – СПб.: РОСТ, 2007. – 169 с.
12. Федорченко В.К. Історія екскурсійної діяльності в Україні: навч. посібник / В.К. Федорченко, О.М. Костюкова, Т.А. Дьорова, М.М. Олексійко. – К.: Кондор, 2004. – 166 с.
13. Хуусконен Н.М. Практика экскурсионной деятельности / Н.М. Хуусконен, Т.М. Глушанок. – М.: Герда, 2008. – 208 с.
14. Чагайда І.М. Екскурсоведство: навч. посібник / І.М. Чагайда, С.В. Грибакова. – К.: Кондор, 2004. – 204 с.

Додаткова

1. Берг М.А. Оценка экономической эффективности вновь созданных экскурсионных маршрутов / М.А. Берг // Вісник ДІТБ. Серія: Економіка, організація і управління підприємствами (в туристичній сфері). – 2007. – № 11. – С. 226-230.
2. В помощь экскурсоводу. Сборник методических и справочных материалов / Сост. Л.С. Плахова. – М.: РМАТ, 1998. – 91 с.
3. Голубничая С.Н. Методика подготовки экскурсовода – специалиста по организации культурного досуга / С.Н. Голубничая, М.А. Берг // Сфера разваг – важлива складова в підвищенні ефективності туристичного бізнесу. – Донецьк, 2006. – С. 158-161.
4. Дашевська І.М. Інтерактивні методи навчання та їх застосування в екскурсійній діяльності / І.М. Дашевська, О.І. Томкович // Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. – Луганськ, 2012. – №4 (239). – Ч. II. – С. 129-134.
5. Емельянов Б.В. Организация экскурсионной работы: методика, опыт / Б.В. Емельянов, В.В. Дворниченко. – М.: Профиздат, 1984. – 163 с.
6. Емельянов Б.В. Профессиональное мастерство экскурсовода: учеб. пособие / Б.В. Емельянов. – М.: ЦРИБ «Турист», 1986. – 121 с.
7. Жарков А.Д. Экскурсия как педагогический процесс: метод. рекомендации / А.Д. Жарков. – М.: ЦРИБ Турист, 1995. – 40 с.
8. Зінченко В.А. Екскурсологія як туризмологічна наука / В.А. Зінченко // Наукові записки Київського університету туризму, економіки і права. Серія: філософські науки. – К., 2010. – Вип. 8. – С. 211-223.
9. Илюхин М.М. Музейные экскурсии: метод. рекомендации / М.М. Илюхин. – М.: ЦРИБ «Турист», 1991. – 80 с.
10. Илюхин М.М. Особенности и средства показа в экскурсии: метод. рекомендации / М.М. Илюхин. – М.: ЦРИБ «Турист», 1990. – 80 с.
11. Илюхин М.М. Рассказ на экскурсии: метод. рекомендации / М.М. Илюхин. – М.: ЦРИБ «Турист», 1991. – 48 с.
12. Качанов В.С. Система управления качеством туристско-экскурсионного обслуживания: учеб. пособие / В.С. Качанов. – М.: ЦРИБ «Турист», 1988. – 91 с.

13. Кононыхин С.В. Методические подходы к изучению и прогнозированию спроса на экскурсионные услуги / С.В. Кононыхин, Л.С. Ляхова // Вісник ДІТБ. Серія: Економіка, організація та управління підприємствами туристичної індустрії та туристичної галузі в цілому. – 2009. – № 13. – С. 200-207.
14. Маврина Н.С. Процесс формирования экскурсионной услуги / Н.С. Маврина // Культура народов Причерноморья. – Симферополь, 2009. – № 161. – С. 123-126.
15. Нечаев М.П. Экскурсионная деятельность в образовательном процессе / М.П. Нечаев. – М.: Перспектива, 2007. – 28 с.
16. Никитина Н.Н. Эстетическое воспитание на экскурсиях: метод. рекомендации / Н.Н. Никитина. – М.: ЦРИБ «Турист», 1986. – 60 с.
17. Омельченко Б.Ф. Дифференцированный подход к обслуживанию различных групп туристов и экскурсантов: конспект лекцій / Б.Ф. Омельченко. – М.: ИПК, 1997. – 120 с.
18. Омельченко Б.Ф. Экскурсионное общение: познание, воспитание, отдых / Б.Ф. Омельченко. – М.: Наука, 1991. – 380 с.
19. Организация и методика экскурсионной работы: учеб. пособие / Под. ред. А.В. Даринского. – Л.: Высшая профсоюзная школа культуры, 1983. – 125 с.
20. Покоłodна М.М. Визначення екскурсійного потенціалу міста та шляхів активізації його використання / М.М. Покоłodна, В.С. Гришанова // Комунальне господарство міст. – 2012. – №102. – С. 475-479.
21. Смолій В.А. Енциклопедичний словник-довідник туризму / В.А. Смолій, В.К. Федорченко, В.І. Цибух; за заг. ред. В.К. Федорченко. – К.: Видавничий дім «Слово», 2006. – 372 с.
22. Требования к методической разработке экскурсии: метод. рекомендации. – М.: ЦРИБ «Турист», 1979. – 24 с.
23. Черезова М.В. Педагогічні ознаки екскурсії / М.В. Черезова // Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – Луганськ, 2009. – №10 (173). – С. 96-103.
24. Шаталова Ю.Г. Применение информационных технологий в туризме: интерактивная информационная система-экскурсовод / Ю.Г. Шаталова // Культура народов Причерноморья. – Симферополь, 2012. – № 232. – С. 88-90.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Навчально-інформаційний портал ТДАТУ <http://nip.tsatu.edu.ua>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
3. Методичний кабінет кафедри економіки.
4. Internet.